

Τῆς Κας ΣΟΦΙΑΣ Κ. ΣΠΑΝΟΥΔΗ

ΟΙ ΒΑΣΙΛΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΒΑΣΙΛΙΣΣΕΣ ΤΟΥ ΤΡΑΓΟΥΔΙΟΥ

ΑΠΟ ΤΟΝ ΧΡΥΣΟΝ ΑΙΩΝΑ ΤΟΥ ΡΩΜΑΝΤΙΣΜΟΥ

Πολύτιμοι έπίκουροι τών δημιουργών τών μουσικών άριστουργημάτων τών αλώνων στάθηκαν οι μεγάλοι καλλιτέχνη τού τραγουδιού, τού τ'ονομάτ' τους στολίζουν ώς σήμερα σάν δστρα τούς ούρανούς τής λυρικής τέχνης. Οι συγγραφείς τών λιμπρέττων και οι μουσικοί συνθέται τους μεταχειρίζονταν στις άρχες τού 18ου αιώνου για νά έξεσφαλίσουν την έπιτυχίαν τών έργων τους, μέ τόν καιρό όμως έβασαν στό σημείο να ύποταχθούν δλοκληρωτικά στις φιλόδοξες άπαιτήσεις τους, και νά γίνουν αυτοί όργανα και ύπέρ-ρέτες τής κάθε τους ιδιιοτροπίας. Τήν έποχή αὐτή μεσοφανούσε ή μελωδία, πού λάτρευαν όλοι και τήν συντηρούσαν σάν μι'α ιερή φωτιά μέσα σ' όλες τ'ις μουσικές δημιουργίες.

Ό μεγαλύτερος τενόρος τής έποχής αὐτῆς είναι ό Ισπανός Μανουέλ Βιντόντε Γκάρτσια. Γεννήθηκε στή Σεβίλλη τό 1775 και πέθανε στό Παρίσι στό 1832. Ήταν ένας τριουπόστατος καλλιτέχνης: διάσημος τενόρος, σπουδαιότατος καθηγητής τού Τραγουδιού, και γόνιμος συνθέτης μελοδραμάτων. Έγραφε 19 Ισπανικές όπερες, 22 Ιταλικές και όκτώ Γαλλικές: *Roméo, Tancredo, La donzella di Raab, Endimion, El Amor κ. ό.* Ό Γκάρτσια ήταν ήβη διάσημος σέ ήλικία δεκαεπτά έτών ώς πρώτος τενόρος τής Όπερας τής Μεδρίτης, και στερέωσε όριστικά τή φήμη του στό 1808 στό Παρίσι τού καλλιτεχνικού τού όρμητήριου. Στά 1824 ώνομάστηκε πρώτος τενόρος τής Βασιλικής Όπερας τού Λονδίνου. Έκεί ό ίμπρεσάριος Πράξι, ένθουσιασμένος μέ τ'ις έπιτυχίες του, τόν ήφερε μαζί ή μέ τόν βισού του στήν Άμερική όπου σημείωσε πρωτοφανείς θριάμβους. Στην έπιστροφή του στό Παρίσι άφώσθηκε στό στάδιο τού καθηγητού, και δοξάσθηκε από πολλούς μαθητάς του, μέσα στούς όποιους ό θυς τού κόρης, Μαρία Μαλιμπράν και Παολίν Βιανριό και ό υιός του Μανουέλ Γκάρτσια σημείωσαν σταθμούς στήν ιστορία τού τραγουδιού.

Τήν ίδια έποχή δοξάζεται στό Παρίσι ό μαθητής τού Γκάρτσια Άντόλφ Νουρρί, για τόν όποιον ό Μπερλιόζ έγραφε ότι πρέπει να τόν άκούσει κανείς μαζί ή μέ τήν Φαλκόν για νά νιώσει τ'ις σημαίνεις ή λέξεις «τελειότερη» τού τραγουδι. Οι ρόλοι πού τόν έκαναν διάσημο ήταν ό Πυλάδης στήν *Ιφιγένεια έν Ταύροις» τού Γκλούκ, ό Μαζανιέλλο στή «Μούττα ντί Πόρτσιτα», ό «Robert-le Diable», ό Γουλιέλμος Τέλλος, ό Έλεάζαρ στήν «Εβραία», ό Ραούλ στούς «Ούγ-κεντόνος». Ό Νουρρί συνδύασε μέ τ'ις θαυμασία φωνή ένός «ηρωικού» τενόρου, ένα έξαίτια χρωματισμένο θέλυτρο και μι'α μεταδότηκή εύαισθησία. Ό Λουί Ντυπρέ τόν διαδέχτηκε στήν Όπερα και έπαίξε τούς ίδιους ρόλους μέ μεγάλη έπιτυχία. Ό Ιταλός Τζοβάννι Μπατσιότα Ρουμπίνι, άρχισε τού στάδιου τού ώς κορίτσι

ένός έπαρχιακού θιάσου στό 1814, αναδείχθηκε σέ λιγα χρόνια σέ δραματικό τενόρο μεγάλης όλκῆς, και κέρβισε τόσα έκατομμύρια στή μουσική τού περιουσίας, ώστε άγόρασε ένα μικρό δουκάτο στήν Ιταλία στό 1845.

Ό Γκιουζέπε Μέριο, ό καλλιτερος μαθητής τού Ρουμπίνι, άφησε θρυλικές άναμνήσεις για τού θέλυτρο τής φωνής του. Παντρεύτηκε τή διάσημη αείδω Τζούλια Γκριζί μέ τήν όποιαν τραγουδούσε στήν Αύτοκρατορική Όπερα τής Πετρούπολεως, όπου έγιναν και οι δυό τά έβδωλα τού Ρωσοικού κοινού. Ή γοητεία τής φωνής τού Μάριο ήταν, καθώς γράφει ή Μαρία Άλμπόνι, καταπληκτική. Έβινε τήν έντύπωση μι'ας βίαιας άρμονίας. Ήταν μι'α μυστηριώδης, άνεξήγητη, αλλά έδιαμφισβήτητη άναπόκρισι τών ήχων και τών συναισθηματικών κόσμων τής έκφράσεως, και συνδύασε τήν άκούστική θωπεία μέ τή συγκλονιστική συγκίνηση τής ψυχῆς.

Έκτός όμως τών τενόρων, και πολλοί μεγάλοι μπάσοι λάμπρουν τόν χρυσόν αιώνα τού τραγουδιού: Ό Λεβσσοέρ, περίφημος Καρδινάλιος στήν «Εβραία», ό Λαπλάς, ό Άντώνιο Τομπούρι, ό Γκάλλι, με τήν τρομερή φωνή—όπως γράφει ό Μπερλιόζ—πού όταν τραγουδούσε τού ρόλο τού Άσσυρίου στή «Σεμίραμ», νόμιζε πως άκούε τόν κεραυνό να κυλά μέ τούς ήχους τού έπάνω στής κορυφῆς τών Άλπεων.

Πολύ περισσότερες από τούς άνδρες σκηπτρούχους τού τραγουδιού, είναι οι βασίλισσες τού τραγουδιού τού χρυσού αιώνου. Μιά άπ' αὐτές, ή περίφημη σοπράνο *Dugazon*, έδωσε τ'ις όνόματ' της σ' ένα ίδιότυπο είδος φωνῆς πού διατηρείται ώς όρος και σήμερα στό Εύρωπαϊκό Όβεία. Τό ταλέντο τής ήταν διουπόστατο, και τού σκηνικό τής έντοκτο μοναδικό σέ ζωντανή γάρη και σέ συγκίνηση. Ήταν ή ψυχή τών έργων τού έπαίξε. «Τό τραγούδι τής μιλεϊ, έλεγε ό Μπουσαεαντί, ποτέ δέν άκουσα να τραγουδούν μέ τόση καλοισθησία, τόση έκφραση, τόση φυσικότητα και τόση αλήθεια». Για τήν περίφημη δημιουργία τής «Η Τραλλή από έρωτα», έγραφε: «Τό λιμπρέτο εινε τού Μαρρολίτι, ή μουσική εινε τού Νταλιύρα, και ή όπερα εινε τής Ντυκαόνας».

Ή Μαρία Κορνηλία Φαλκόν άνηκει σέ μι'α άνώτερη κατηγορία τέχνης. Γεννήθηκε στό Παρίσι στό 1812, κι' ό θρίαμβοι τής στήν «Εβραία», στή «Φαβορίτα», στό «Γουλιέλμο Τέλλο» και σ' όλες τής όπερες τής έποχής, έμειναν ιστορικοί. Ήταν μι'α ιδεώδης σοπράνο, λυρική και δραματική συγχρότως, πού αλχημαζότιζε μέ τ'ις θαυμαστή φωνή τής, τήν έπιβλητική καλονή τής, και τού δραματικό τής ασθημα έξέλιξη. Ή Φαλκόν άνέβηκε διά μι'ας στήν ύψηλότερη κορυφή τής δόξας, κι' έκαρφα άπότομα, μι'α βραδυά πού τραγουδούσε έπάνω στή

σκηνη, γκρεμίστηκε στη φρικτότερη άβυσσο. Έχασε έντελως τη φωνή της τήν ώρα που τραγουδούσε!

Στό Παρίσι επίσης γεννήθηκε στά 1808 ή μεγαλειότερη άοίδος τής ρωμαντικής έποχής, ή Μαρία Φελιπότη Γκάρτσια, πού άπαθανάτιστηκε μέ τό όνομα Μαλιμπράν. Όλοι οι ποιητά έξόμνησαν τήν άσυγκριτη ώμορφιά τής και τήν καταπληκτική μουσική τής ίδιοφύτα. Η δύναμεις και ή θαυμαστή έκφρασις τής φωνής τής ήταν κάτι τό άφάνταστο. Η σταδιοδρομία τής είνω βραχύτατη και θριαμβευτική. Τό προνομήομα αυτό πλώμα λάμπει σάν ένα φλογερο μετέωρο, και άβώνει άπότομα. Ό Άλλφρέ ντί Μουσέ στίς «Στροφές στή Μαλιμπράν» τήν όνομάζει «ώραία εικόνα του Θεου» πού στάλθηκε στόν κόσμο γιά νά χαρίει τή χαρά και τήν εύτυχία. Στά 1826 ο πατέρας τής τήν παίρνει στή Νέα Υόρκη μέ τό μικρό του θιασμο, για νά ίδρύση τήν 'Ιταλική Όπερα στήν Άμερική. Έκεί παντρεύεται ένα μεγαλέμπορο Γαλλικής καταγωγής, τόν Μαλιμπράν, ο όποιος σέ λίγο καταδιώκεται άπό πλάστογράφος. Η εύγενική Μαρία προσπαθεί εις μάτwn νά τόν άσση. Άναγκάζεται νά διαλύσει τό γάμο τής και νά φύγει. Σέ λίγο παντρεύεται στό Παρίσι τόν διάσημο βιολιστή Μπεριό, αλλά τόν ίδιο χρόνο, στό 1836 πεθαίνει σέ ηλικία εκκοσιεπτά μόλις έτών. Η εκπαίδευσις και ή μόρφωσις τής έντελώς έξαιρετικής αυτής καλλιτέχνιδος ήταν περισσότερο 'Ιταλοϊσπανική παρά Γαλλική. Ηξερε όλες τής ξένες γλώσσες. Η φωνή τής ήταν ένα φαινόμενο δραματικής έντάσεως και φλογερο πάθος. Έφθανε άπό τίς βαθύτερες νότες μιας μέτρο - σοφρών, ώς τίς ύψηλότερες νότες τής δραματικής ύψιφώνου.

Η θαυμαστή ώμορφιά τής άποκρυσταλλώθηκε στούς στίχους τών συγχρόνων τής ποιητών.

Τά κατάμυρα μολιά τής, χωριόμια έπάνω σ' ένα άκτινοδόλο μέτωπο, μιοιζάταν μέ εδού φτερά κορακιού έπάνω στό λευκότερο μάρμαρο τής Καρράρας. Τά μάτια τής άστραφταν σάν δύο φλογερο ούράνιοι κόσμοι. Έτσι τραγουδεί τήν ώμορφιά τής ο Τεοφίλ Γκωτιέ. Νευρώδης, άνυπόμονη, άπληστη νά χαρή τή ζωή τής, άμαζώνη τολμηρότατη και γενναία, αούδөрμητη σ' όλες τής εκήπλωσις τής ζωής τής όπως και τής τέχνης τής, ειχε τήν προαισθηση του προώρου τής θανάτου, κι' αυτό τήν έκανε νά βιάζεται νά ζήση.

Η Μαρία Μαλιμπράν ύπήρξε ή ήρωική και ιδεώδης έρμηνεύτρια όλων τών μεγάλων ρόλων του Ροσσίνι: **Σεμίραμις**, Δεσπομένα στόν **Οθέλλο**, **Ταγκρέντι**, **Μαριμπέρε**, **La Gazza ladra**, **La Cenerentola**. Ό θριαμβευτικός τής ρόλος ήταν ή Δεσπομένα. Έπαιζε τή **Θέρα** και τή **Σοννάμπουλα** του Μπελλίνι σέ όλα τά έθνη τής Εύρώπης και ο ένθουσιασμός πού προκαλούσε έφθανε ώς τό παραλήρημα. Στό Λονδίνο ο διευθυντής του «Κόβεντ - Γκάρντεν» τής προσέφερε πέντε χιλιάδες λίρες στερλίνες γιά δώδεκα παραστάσεις. Τό μουσικό τής καταπληκτικής έντυπώσεως πού προκαλούσε ή μεγαλόπνευστη αυτή καλλιτέχνης, ήταν ή άλλως αούβөрμητη έρμηνεία τών ρόλων τής, χωρίς ίχνος προμελετημένου καμποτινισμού, μέ μόνης τής πλουσιώτατες έκφράσεις μιάς φύσεως θαυμασία προικισμένης και τήν άκτινοβολία τής έμπνευσεως τής νεότητος. Όταν έπαιζε τή Δεσπομένα στόν **Οθέλλο**, έλεγε: Στή τελευταία σκηνή δέ μπορώ νά ύπολογίσω καμμία μου κίνηση. Είμαι ή τρομαγμένη Δεσπομένα. Πάστε με όπως μπορείτε!» Η Μαρία Μαλιμπράν ήταν τό έφθμερο άριστοόργημα μιάς έξαιρετικής ζωής, και όχι έ-

νας μουσικός μηχανισμός έπιτήθιας κουρδισμένος. Ό Τεοφίλ Γκωτιέ γίνεται ή ήχώ τής έποχής του όταν γράφει: «Η Μαλιμπράν είνε ή έξοχότερη ένσάρκωση του λυρισμού, μιά μεγάλη τραγωδός, όσο και μεγάλη άοιδός, ή τόλμη, ή χάρις, ή πρωτοτυπία ή ποιηση, ή μουσική, ή μεγαλοφύτα, όλ' αυτά συγκεντρομένα σ' έναν όργανισμό φλογερο και περιπαθή, ένα σπανιώτατο θαύμα τής φύσεως!»

Η Πολίνα Βιαρντό Γκάρτσια είνε ή άδελφή τής Μαρίας Μαλιμπράν. Δημιούργησε πρώτη τόν ρόλο τής Φινίτες στόν «Προφήτη» του Μέγερμπερ, και ύπήρξε μιά από τίς μεγαλειότερες καλλιτέχνιδες του 19ου αιώνας. Γεννήθηκε στό 1821 και σπούδασε μέ τόν πατέρα τής, όπως και ή άδελφή τής. Παντρεύτηκε τόν διευθυντή του 'Ιταλικού Θεάτρου Βιαρντό, άφοδ έγινε διάσημη στις Βρυξέλλες, στό Λονδίνο στή Γερμανία, στήν 'Ιταλία και στό Παρίσι. Οι μεγαλειότεροι τής θριαμβοί ήταν ή **Άλκηστις**, και ο **Όρφεύς** του Γκλόκ, ή **Σαπφώ** του Γκουνό και όλα τά έργα του Μέγερμπερ. Έφθασε σέ βαθύ γήρας, κι' έβινε μαθήματα στό Παρίσι, άφοδ άπεσώρη άπό τή σκηνή. Η Πολίνα Βιαρντό, περιφημη ήθοσιός, ειχε μιά θαυμαστή φωνή πού συνδύαζε τή δύναμη του κοντρατίνο και τή λάμψη του σοπράνο. Έξαιρετική μουσικός και συνθέτις, μιλούσε έξη γλώσσες, και διακρινόταν γιά τή μουσική τής μόρφωση. Σέ όσους τή γνώρισαν και τήν άκουσαν, έφηρε άληθινά έντυπώσεως.

Η Άδελίνα - Χουάνα - Μαρία Πάττι, στάθηκε μιά από τής τελειότερες άντιπροώπους του «μπελκανό» στήν Εύρώπη. Γεννήθηκε στή Μαδρίτη στό 1843, και παρουσιόστηκε θριαμβευτικά γιά πρώτη φορά στή Νέα Υόρκη στό 1859, στό ρόλο τής «Λουίτα» σέ ηλικία δεκαέξη έτών. Η φήμη τής καθιερώθηκε εκτοσε σέ όλο τόν κόσμο. Στό Λονδίνο, στήν Πετρούπολη, στήν 'Ιταλία, στό Παρίσι, οι καλλιτεχνικές περιουσίες τής σημειώνουν διαρκώς θριάμβους. Η διάσημη αυτή «diva» ήταν έλαφρα σοπράνο πρωτίστως γραμμική, και μάγευε μέ τήν κρυστάλλινη διαύγεια τής φωνής τής πού θάμπωνε τόν κόσμο μέ τίς λάμψεις τής, σάν ένα πολύεδρο διαμάντι κατεργασμένο μέ ύπεροχη τέχνη. Η Άδελίνα Πάττι κέρδιζε εκατομμύρια μέ τή φωνή τής. Παντρεύθηκε στό 1868 τόν μαρκήσιο Άνρύ ντε Κώ, αλλικό του Ναπολέοντος του Γ' αλλά σέ λίγα χρόνια τήν χώρισε γιά νά παντρευτεί μέ τόν τενορό Νικολίνι. Ό τρίτος σύζυγός τής ήταν ο βορώνος Τεστεντορο. Έφθασε σέ βαθύ γήρας στόν πύργο τής Οθάλλιας στό Μπρέκον, όπου άπεσώρη μετά τούς παγκοσμίους θριάμβους τής.

Η Ροζίνα Στόλτζ άνήκει στήν πλειάδα τών Παρισινών αοιδών, ένδ ή Πιζαρόνι και ή Λά Πάστα ήταν 'Ιταλίδες. Η τελευταία αυτή ήταν ή ένσάρκωση τής μελωδίας του Μπελλίνι, ένα φαινόμενο μουσικότητος και θαυμασιός πλαστικής φωνής. Η Γκριζί τραγουδούσε τούς **Πουριτάνι** μέ τόν Ταμποурίνι, τόν Ρουμνίτι, τόν Ασπλάς μ' έξαιρετική έπιτυχία. Ό Τόρνερ γράφει γι' αυτήν μέσα στις «Βασίλισσες του τραγουδιου»: «Η Λά Πάστα είνε μιά μεγάλη τραγωδός. Η Μαλιμπράν είνε μιά φλογερή μεγαλοφύτα. Η Ζόνταντα είνε δηλογησία και χάρι. Η Γκριζί είναι άλλη δροσία νεότης κι' ώμορφιά ακαταμάχητη πού άχαιματοζει μέ τά θέληγγρα τής φωνής τής».

Η Γερμανίδα Άνριέτα Ζόντανγκ (1805 - 1844) ήταν μιά έλαφρα σοπράνο μ' έξαιρετικής λαμπρότητας λαρυγγισμού. Τραγουδούσε πολλές φορές μαζί μέ τή

δραματική Μαλιμπράν σ' εξαιρετικές περιπτώσεις σε σαλόνια κοσμικών έρασιτεχνών του Παρισιού και του Λονδίνου, που πλήρωναν μυθώδη ποσά για να εξασφαλίσουν τη σύμπραξη των δύο μεγάλων αοιδών της εποχής. 'Ο Τσεφιλ Γκωπέ, παραβάλλει τή φωνή της με «άργυρά» καμπανάκια που είχαν μέσα διαμάντινες γλωσσίδες».

'Η Βιλελίνα Σραίντερ Ντεβριέντ, ήταν Αυστριακή. Γεννήθηκε στα 1804 και αναδείχθηκε ή μεγαλύτερη Λεονώρα στο Φιντέλιο του Μπετόβεν. Διακρίθηκε έξ τσου στα έργα του Μότσαρτ και του Βέμπερ. Τό ταλέντο της είχε υπέροχο δραματικό χαρακτήρα, και ή φωνή της ήταν θαυμαστής έκφράσεως.

'Εντελώς απομονωμένη από τις συγχρόνους της μία Δανις καλλιτέχνης του τραγουδιού, ή Τζένου Λίντ,

δοξάζεται και τιμάται μ' εξαιρετικές έκδηλώσεις. "Όταν έφθανε σε μία πόλη για να τραγουδήσει στην 'Αγγλία, όλος ο κόσμος πήγαινε να την προύπαντήσή, και οι καμπάνες των εκκλησιών χτυπούσαν πανηγυρικά. 'Η Τζένου Λίντ ήταν μία μεγάλη κυρία, που έκανε παντοῦ και χωρίς τό τραγοδι τή μεγαλύτερη εντύπωση με τό ήθος της και με την καλλονή της. "Ήταν ξανθή με όνειρώδη γαλανά μάτια, και οι βιογράφοι της τήν χαρακτηρίζουν ως μία «'Αγία τής θρησκείας τής Μουσικής». 'Η ιδιαιτετική της ζωή ήταν πρότυπο αγνότητας και ήθικης. 'Η Τζένου Λίντ ώνομάσθη τό «αηδόνι του Βορρά» και θριάμβευε σε όλους τούς ρόλους τής έλαφράς ύμφωνου. "Υστερα από μία δοξασιμένη περιόδεια της στην 'Αμερική, όπου κέρδισε ολόκληρη περιουσία, χάρισε ένα εκατομμύριο δολάρια σε φιλανθρωπικά έργα.